

“România Durabilă” (SIPOCA 613)

Valul de cercetare sociologică

RD 35

ODD 12 In Depth

(ianuarie - februarie 2022)

Narativ de sinteză și concluzii

Livrabil

luna februarie 2022

A 35-a cercetare sociologică din cadrul proiectului “România Durabilă” SIPOCA 613, cu indicativul RD35, a avut drept scop continuarea măsurării la nivel detaliat, în adâncime („*in depth*”), a opiniei publice privind aspecte din cadrul celui de-al 12-lea Obiectiv de Dezvoltare Durabilă din cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României 2030 (SNDDR 2030) – ODD 12 „Consum și producție responsabile – Managementul integrat al deșeurilor”.

Metodologie

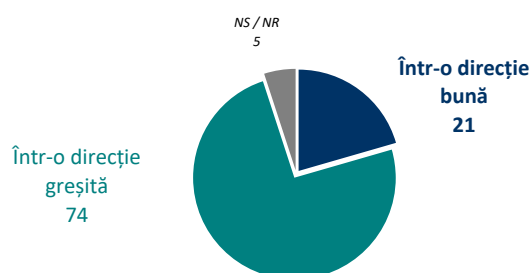
Pe baza structurii obiectivelor de dezvoltare durabilă și a temelor de preocupare instituțională aferente acestora, așa cum sunt ele explicitate în SNDDR 2030 (pp. 37-41), echipa ARDA, împreună cu partenerii din cadrul SGG (DSG și DDD), a operaționalizat o listă de indicatori de opinie publică, pe următoarele teme de interes:

- Estimarea cunoașterii de către populația din România a noțiunilor legate de managementul deșeurilor;
- Identificarea percepției populare asupra serviciilor publice de colectare a gunoiului;
- Identificarea percepției populare asupra colectării selective a deșeurilor și reciclării acestora;
- Identificarea percepției populare asupra politicilor privind ambalajele produselor și latura ecologică a acestora.

1. Climatul social general

Q01 DIRECȚIA LUCRURILOR

Q01. În general, considerați că România în momentul de față se îndreaptă într-o direcție bună sau într-o direcție greșită?

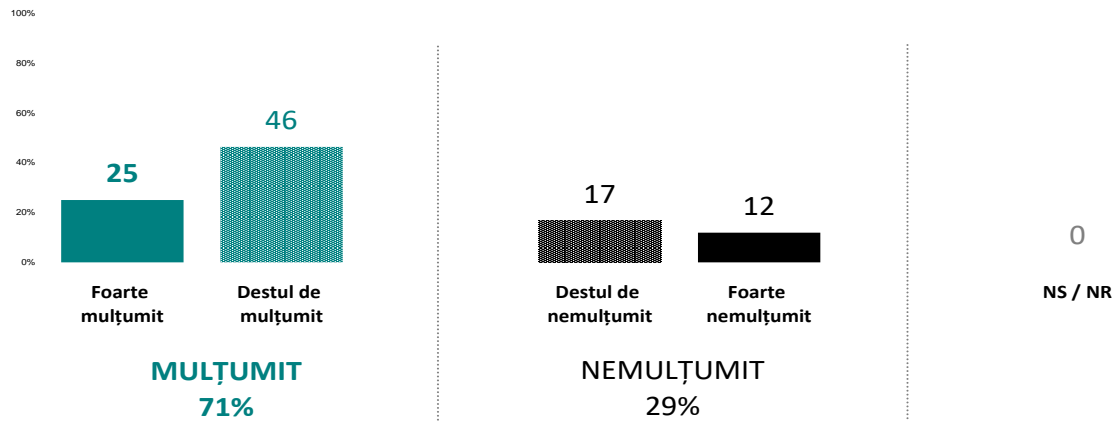
În răspunsurile privitoare la climatul social general din Barometrul RD35 (ianuarie-februarie 2022), se observă o oarecare ameliorare a climatului social față de Barometrul precedent. Procentajul celor care consideră că România se îndreaptă într-o direcție greșită a scăzut de la 76% la 74%, iar procentajul celor care cred că România se îndreaptă într-o direcție bună a crescut de la 17 la 21%.

Cu siguranță, războiul din Ucraina crește nivelul de îngrijorare a cetățenilor.

Subliniem, în continuare, că starea de spirit generală a oamenilor se reflectă și în aprecierile asupra problemelor sectoriale pe care le analizăm în acest proiect.

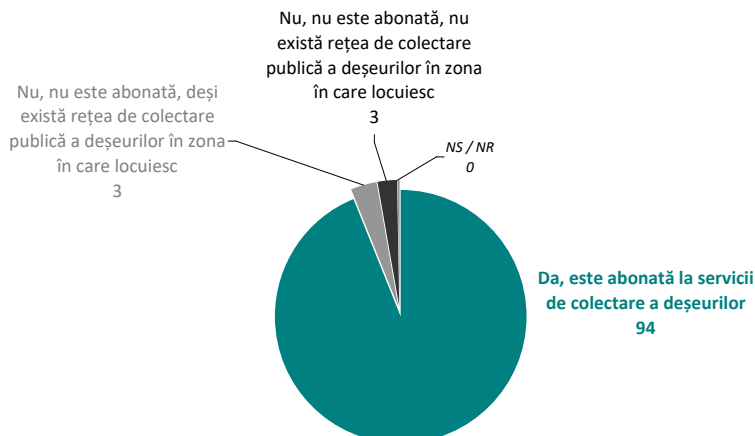
2. Percepții asupra colectării gunoiului menajer

Q02. Cât de mulțumit sunteți de curățenia publică în zona în care locuiți?

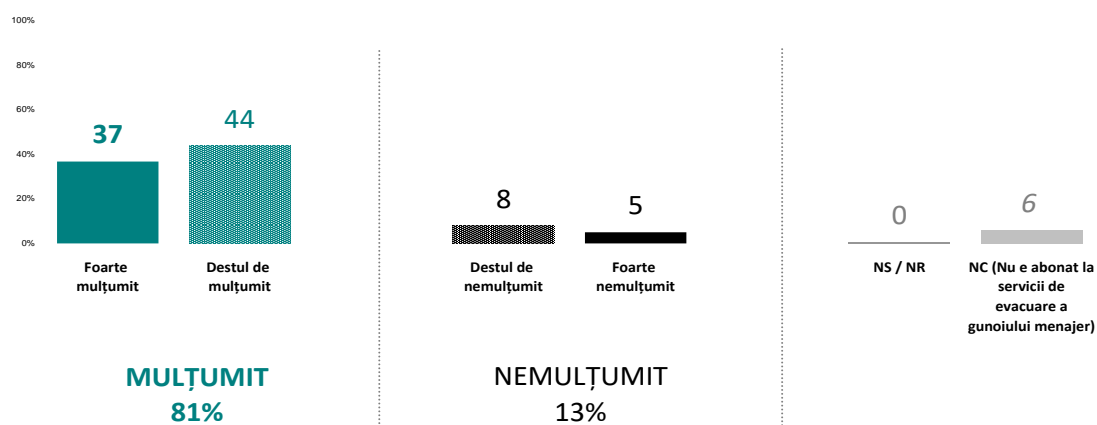
71% dintre respondenți se declară „mulțumiți” de curățenia publică a zonei în care locuiesc, față de 29% care sunt „nemulțumiți”. Distribuția răspunsurilor este de tip gaussian, ceea ce indică lipsa unor dispute majore asupra subiectului. Faptul că peste 2/3 dintre respondenți consideră curățenia publică „bună” înseamnă o corelație între nivelul de așteptări al publicului și capacitatea locală de gestionare a deșeurilor.

Q03. Gospodăria Dvs este abonată la serviciul de colectare publică a deșeurilor (evacuarea gunoiului menajer)?

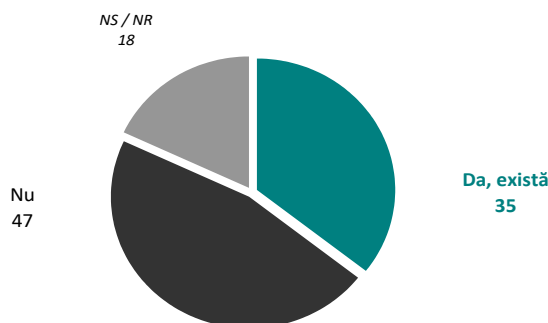
După cum se vede din diagrama de mai sus, 94% dintre gospodăriile din România sunt abonate la servicii de colectare a deșeurilor și doar 3% dintre respondenți afirmă că, în zona în care locuiesc, nu există o rețea de colectare publică a deșeurilor. Faptul că rețeaua de colectare a deșeurilor acoperă 97% din zona locuită a țării este îmbucurător statistic, dar corelarea cu întrebarea precedentă, unde există aproape o treime de „nemulțumiți” de curățenia publică, dă un indiciu asupra eficienței acestor servicii.

Q04. DACĂ DA: Cât de mulțumit sunteți de colectarea deșeurilor menajere (gunoiul menajer) în zona în care locuiți?

Pe ansamblu, 81% dintre respondenți se declară „mulțumiți” de colectarea deșeurilor menajere în localitatea de reședință, față de 13% „nemulțumiți”. Acest rezultat vine într-o ușoară contradicție cu răspunsurile la întrebarea Q02. Contradicția este explicabilă prin diferența pe care o fac atât serviciile de salubritate, cât și cetățenii, între salubritatea spațiului public în general și ridicarea gunoiului de la gospodăriile individuale. O primă concluzie este aceea că individualismul românilor, din perioada postcomunistă, lasă spațiile publice în afara preocupărilor majore.

Q05. Pe raza localității Dvs. există groapă de gunoi amenajată?

Conform răspunsurilor date de cei chestionați, pe raza a 35% dintre localitățile din România, există gropi de gunoi amenajate. 47% dintre respondenți declară că nu există asemenea gropi de gunoi pe raza localității lor, iar 18% declară că nu știu sau nu răspund la această întrebare. Procentajul ridicat de NS/NR sugerează o lipsă de interes față de această problemă, o lipsă de interes îngrijorătoare, dacă ne gândim că reglementările europene și mediatizarea acestora sunt o temă majoră a ultimilor 15 ani.

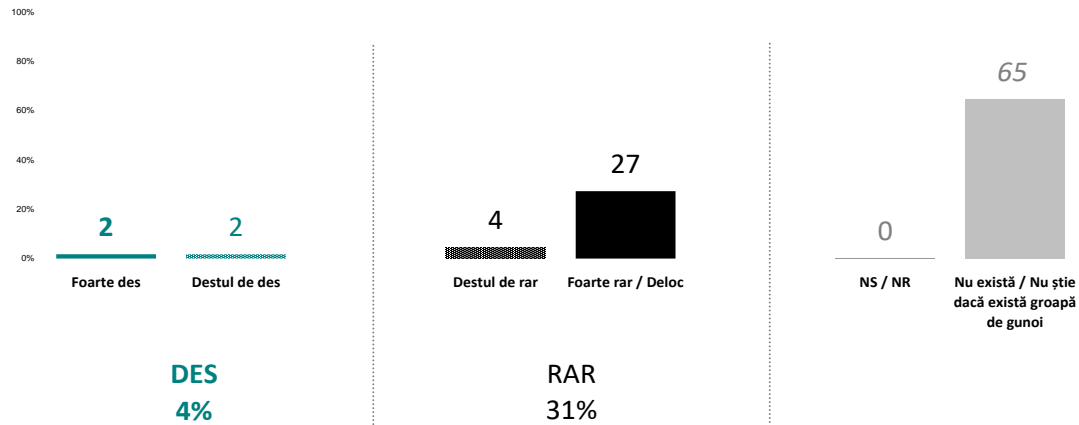
Q06-Q09

În acest pachet de întrebări sunt consemnate percepțiile privind gestionarea gropilor de gunoi.

Astfel, acolo unde respondenții au cunoștință despre existența gropilor de gunoi, nemulțumirile frecvente față de mirosul degajat (4%), aspectul vizual (4%), traficul mașinilor de gunoi (6%) sau gunoaiele care scapă din aceste mașini (2%) sunt, după cum se vede, puține. Cei care afirmă că aceste neajunsuri apar „foarte rar” sau „deloc” sunt într-o majoritate de peste două treimi, în fiecare caz.

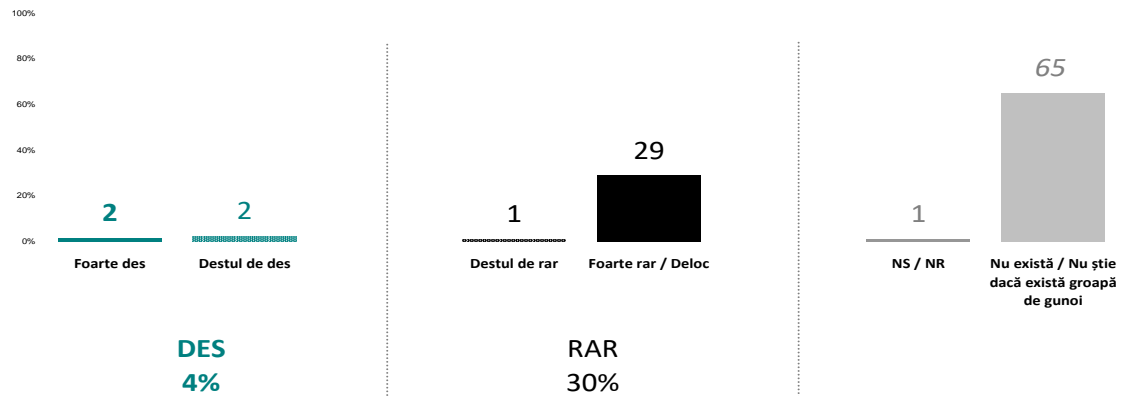
DACĂ DA: În ultimul an, cât de des s-a întâmplat ca Dvs personal să aveți probleme cu groapa de gunoi amenajată pe raza localității Dvs din punct de vedere al...

Q06. Mirosul degajat de groapa de gunoi în perioadele calde

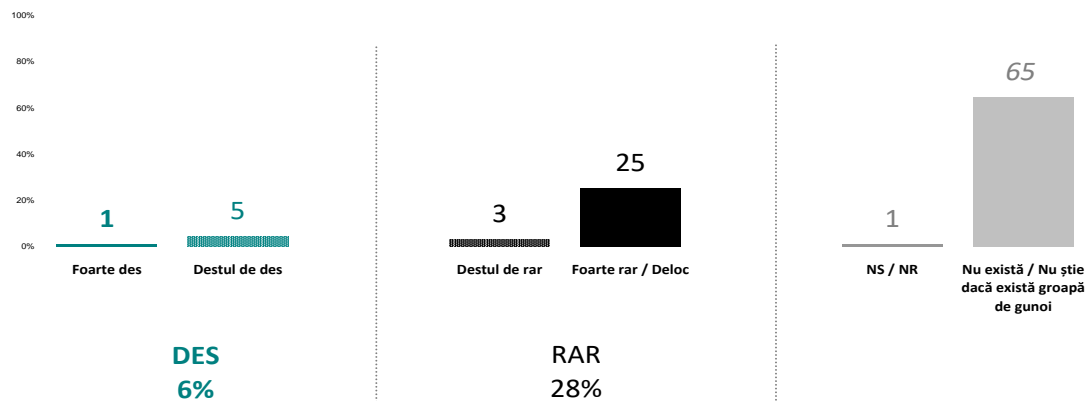
DACĂ DA: În ultimul an, cât de des s-a întâmplat ca Dvs personal să aveți probleme cu groapa de gunoi amenajată pe raza localității Dvs din punct de vedere al...

Q07. Aspectul vizual al gropii de gunoi

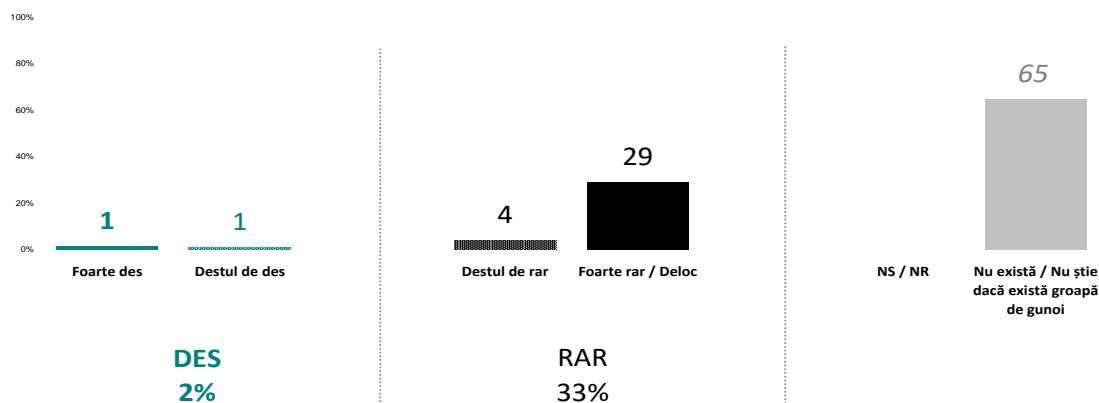
DACĂ DA: În ultimul an, cât de des s-a întâmplat ca Dvs personal să aveți probleme cu groapa de gunoi amenajată pe raza localității Dvs din punct de vedere al...

Q08. Traficul generat de mașinile care deservesc groapa de gunoi

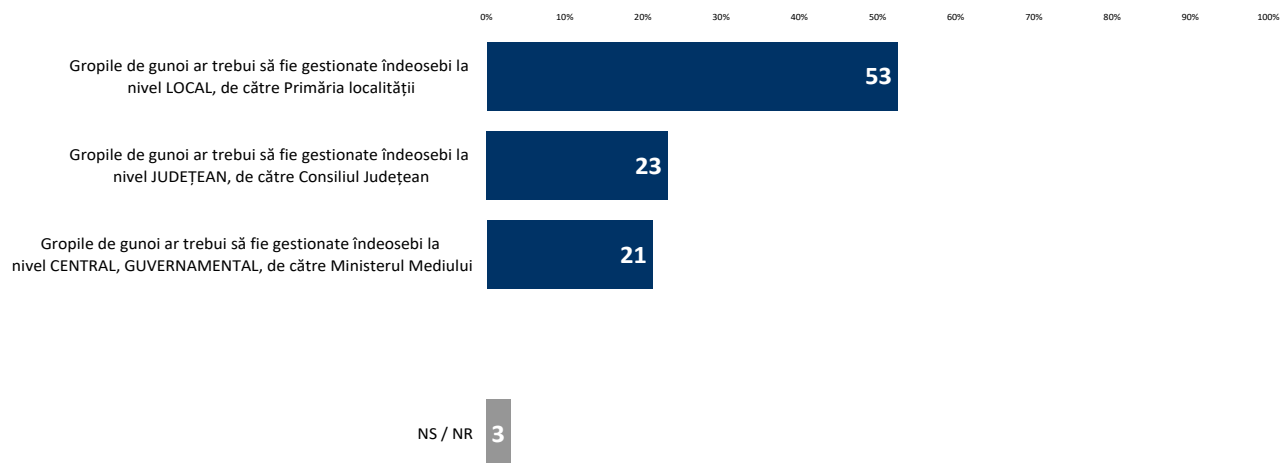
DACĂ DA: În ultimul an, cât de des s-a întâmplat ca Dvs personal să aveți probleme cu groapa de gunoi amenajată pe raza localității Dvs din punct de vedere al...

Q09. Gunoaiele care scapă din mașinile ce transportă gunoiul

După cum se observă în diagrama de mai jos, peste jumătate dintre cei chestionați consideră că gropile de gunoi ar trebui să fie gestionate la nivel local, în timp ce 23% cred că ele ar trebui să fie gestionate la nivel județean, iar 21% sunt de părere că ar trebui să fie gestionate la nivel central, guvernamental.

Q10. În privința gestionării deșeurilor. Dvs cu care din următoarele opinii sunteți mai degrabă de acord?

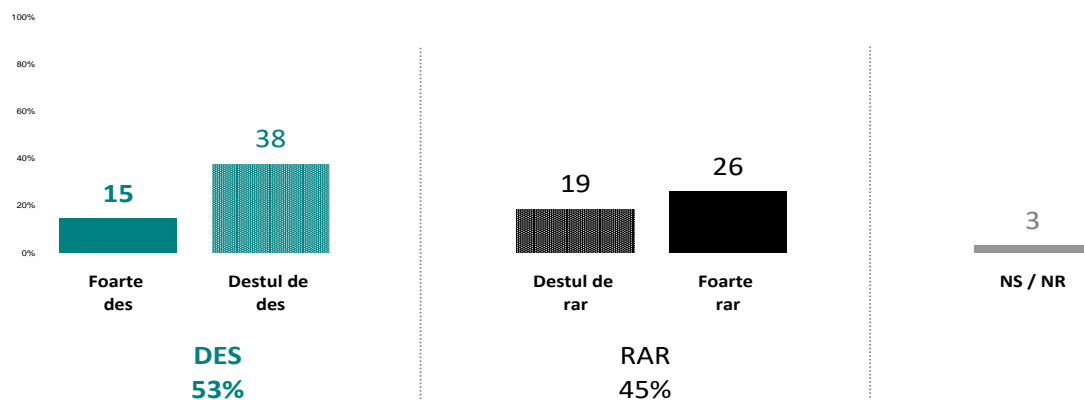

Este destul de surprinzătoare proporția ridicată a celor care cred că gropile de gunoi ar trebui gestionate la nivel central. Aceștia sunt, în principiu, cetățenii nemulțumiți de gropile de gunoi din proximitatea locuinței; cei care acuză o proastă gestionare sunt, în același timp, probabil, adepții unor standarde mai

ridicate, de tip european, și văd în autoritatea centrală instrumentul care ar putea să ducă la o gestionare mai bună a gropilor de gunoi.

3. Percepții asupra reciclării

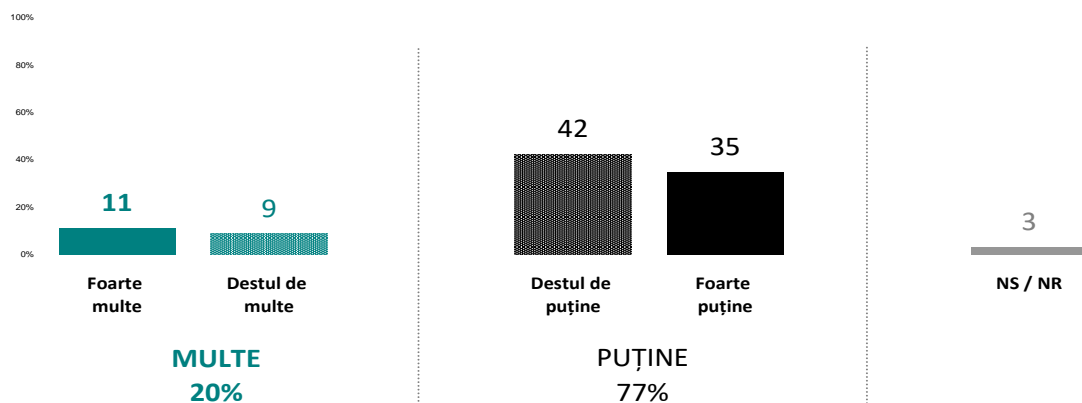
Q11. Dvs. personal, folosiți produse reciclate?

53% dintre cei chestionați declară că folosesc produse reciclate „des” sau „foarte des”, iar 45% declară că folosesc asemenea produse „rar” sau „foarte rar”. Distribuția răspunsurilor nu este nici gaussiană, nici divergentă, ceea ce înseamnă că respondenții nu au o reprezentare foarte clară asupra a ceea ce sunt produsele reciclate.

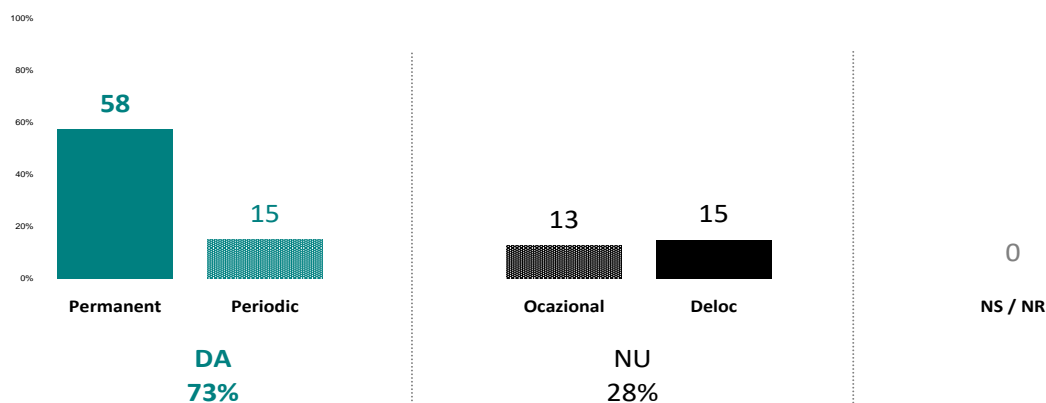
Această imagine vagă se desprinde și din răspunsurile la următoarea întrebare.

Q12. Cât de multe produse considerați că se reciclează în momentul de față în România?

Percepția asupra reciclării în momentul de față în România poate fi caracterizată ca sceptică, doar 20% dintre respondenți fiind de părere că se reciclează „foarte multe” sau „multe” produse, în timp ce 77% cred că aceste produse reciclate sunt „destul de puține” sau „foarte puține”.

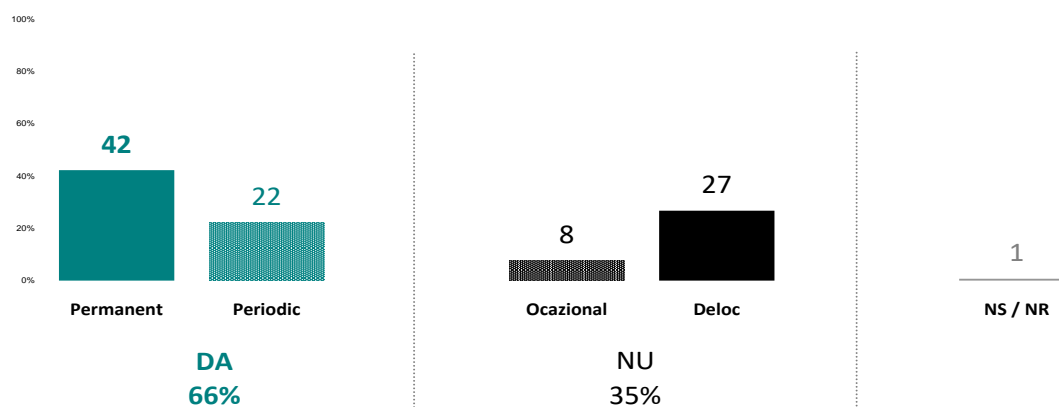
Q13. Dvs. personal, colectați separat deșeurile menajere, pe categorii de deșeuri?

La întrebarea directă dacă, personal, colectarea deșeurilor menajere se face selectiv, 73% dintre respondenți au spus „da” și 28% „nu”. Este important să vedem însă distribuția acestor răspunsuri: 58% au răspuns „permanent”, 15% au răspuns „periodic”, 13% au răspuns „ocazional” și 15% au răspuns „deloc”. După cum se vede, distribuția este polarizată, ceea ce induce un oarecare dubiu asupra sincerității răspunsurilor la această întrebare. După cum vom

vedea mai departe, o mare parte din răspunsurile „pozitive” reflectă mai curând dezirabilitatea decât realitatea.

Q14. Dvs. personal, beneficiați de serviciul de ridicare selectivă a deșeurilor?

La această întrebare, 66% dintre respondenți declară că beneficiază de un serviciu de ridicare selectivă a deșeurilor, în timp ce 35% declară că nu beneficiază de așa ceva. Se observă, față de întrebarea precedentă, că disponibilitatea cetățenilor de a colecta separat deșeurile este semnificativ mai mare decât capacitatea serviciilor publice de a face acest lucru. Se observă, de asemenea, că distribuția răspunsurilor este serios polarizată. Faptul că peste un sfert dintre cei chestionați afirmă că nu beneficiază deloc de colectarea selectivă a deșeurilor este un semnal de alarmă în privința întâzierii cu care România implementează reglementările europene. Cifra cea mai sigură, mai apropiată de realitate, este procentajul de 42% de cetățeni care afirmă că în zona în care locuiesc deșeurile sunt colectate selectiv în mod permanent.

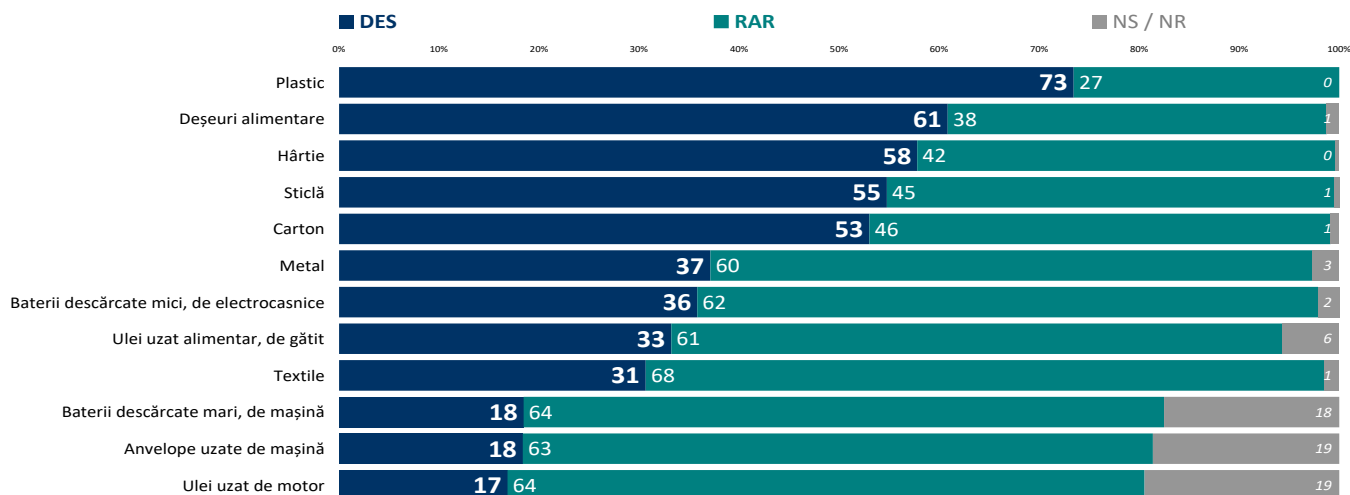
Q25 – Q36

Acest pachet de întrebări chestionează percepția asupra colectării selective din perspectiva implicării personale a respondenților.

Vom analiza diagrama de sinteză, în care se vede, percepția colectării selective pe diferite tipuri de deșeuri.

Q15 ... Q26 Dvs. personal, în momentul de față cât de des sau de rar depozitați separat următoarele tipuri de deșuri, pentru a putea fi date la colectarea selectivă a deșeurilor?

SINTEZĂ

Se disting clar trei categorii de deșuri.

Prima categorie, al cărei grad de colectare selectivă este de peste 50%, cuprinde materialele plastice, hârtia, cartonul și sticla, plus deșeurile alimentare. Această categorie de deșuri, după cum observăm, este, în mare parte, asociată cu *autoreciclarea*, în sensul că, îndeosebi în mediul rural, aceste tipuri de deșuri se pot valorifica direct și rapid, în primul rând, în gospodării.

A doua categorie (între 30 și 40%) cuprinde deșuri metalice, baterii de electrocasnice, ulei uzat alimentară și textile. Deșeurile din această categorie au nevoie de un serviciu specializat la nivel local, sau de anumiți agenți, interesați punctual în reciclarea acestor deșuri.

A treia categorie (cu procentaje mici, de 17-18%) cuprinde deșuri care pot fi valorificate doar la nivel industrial: baterii auto, anvelope, ulei de motor.

După cum se vede, implicarea în colectarea selectivă a deșeurilor este direct proporțională cu posibilitățile de *autoreciclare* – oamenii colectează selectiv în măsura în care ei înșiși pot recondiționa/refolosi obiectele sau materialele care au fost scoase din utilizarea „primară”. Modelul acesta este cel arhaic rural, în care nimic nu se arunca înainte de a fi folosit la maxim: deșeurile alimentare se dau la animale sau sunt transformate în compost, materialele

plastice, hârtia și cartonul, dacă nu mai pot fi folosite la împachetat, se ard, iar ambalajele de sticlă se refolosesc până se sparg.

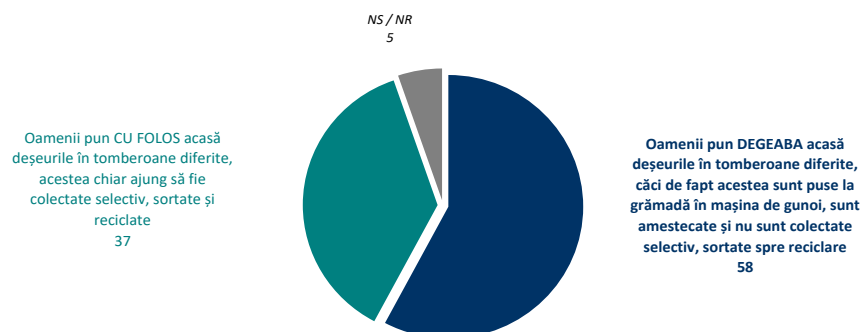
Există, prin urmare, o problemă cu colectarea selectivă în zonele urbane. Din păcate, în România, problema este greu de rezolvat pe termen scurt.

Există două pârgii de acțiune care ar trebui să acționeze concertat. Prima se leagă de educația și responsabilitatea civică. A doua decurge din interpretarea costului unui produs.

Spre deosebire de țările occidentale, sensibilitatea cetățeanului român față de tot ceea ce ține de spațiul public, inclusiv și mai ales curățenia, este scăzută. O educație civic-ecologică formală timpurie (care se face în școală!) este contracarată de exemplele negative copleșitoare. Mai mult, în ultimii ani, orașele mari din Occident tind să devină și ele murdare și neîngrijite, cu gunoiul „la vedere”, neselectat.

De cealaltă parte, cea mai eficientă metodă de a forma o conduită favorabilă colectării selective este evidențierea costului ambalajului sau deșeurii în sensul returnării unor bani către utilizatorul produsului (mecanismul „recompensă”, nu mecanismul „pedeapsă”).

**Q27. În privința colectării selective, părerile sunt împărțite.
Dvs cu care din următoarele opinii sunteți mai degrabă de acord?**

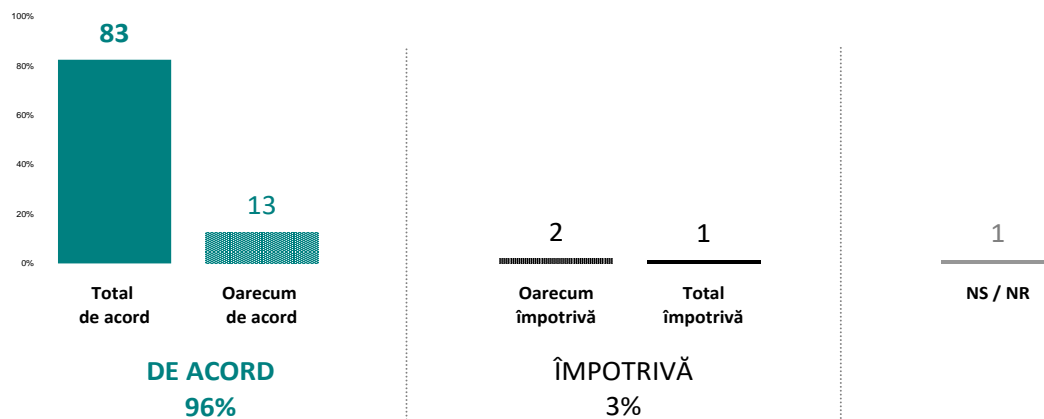

Răspunsurile la această întrebare arată foarte clar nemulțumirea care se manifestă față de maniera în care se face colectarea selectivă; 58% dintre

răspunsuri reflectă ideea că oamenii colectează selectiv degeaba deșeurile, întrucât sunt amestecate când sunt ridicate și nu ajung să fie sortate spre reciclare. Doar 37% dintre respondenți sunt de părere că o colectare selectivă duce la reciclarea corectă a deșeurilor.

4. Percepții asupra ambalajelor ecologice

Q28. În ce măsură sunteți de acord cu folosirea ambalajelor ecologice?

Firește, ideea de „ecologic” este, în reprezentările omului contemporan, ceva eminent pozitiv. Întrebarea de mai sus este, în principal, pentru ordonarea chestionarului. După cum era de așteptat, există o covârșitoare majoritate a răspunsurilor „de acord” (96%).

Q29-Q35

Acest pachet de întrebări sondează percepțiile referitoare la „cât de ecologice” sunt unele materiale pentru ambalaje. Vom discuta diagrama sintetică, prin care putem înțelege mai bine percepțiile în cauză.

Se observă că aprecierea pe care am făcut-o mai sus, la Q15-Q26, se păstrează – „cele mai ecologice” sunt considerate materialele care se pot recicla rapid în gospodăria rurală (hârtie, carton, lemn, sticlă).

Peste această latură pragmatică se suprapune, cu foarte mare probabilitate, și conștientizarea (legată de o puternică mediatizare) faptului că

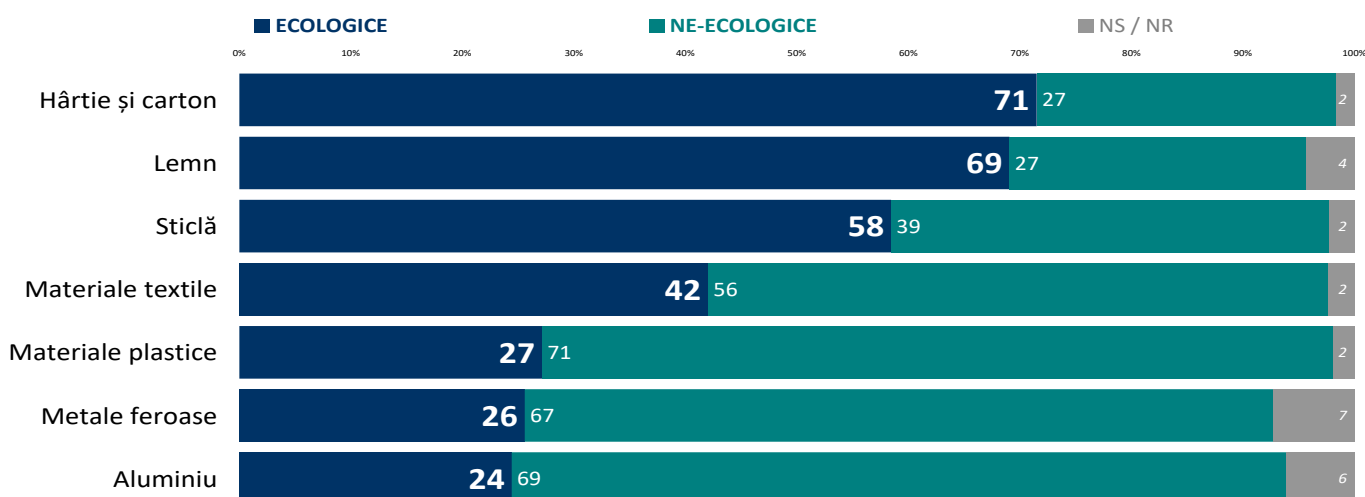

hârtia/cartonul și lemnul sunt „biodegradabile”. Mai puțin explicabilă este percepția referitoare la materialele textile. Gândindu-ne că textilele sunt asociate în primul rând cu îmbrăcămintea, o interpretare este aceea că românii nu separă foarte bine „reciclarea” de „refolosire”. O asemenea interpretare explică și de ce sunt considerate „puțin ecologice” materiale foarte căutate pentru reciclare, precum deșeurile metalice.

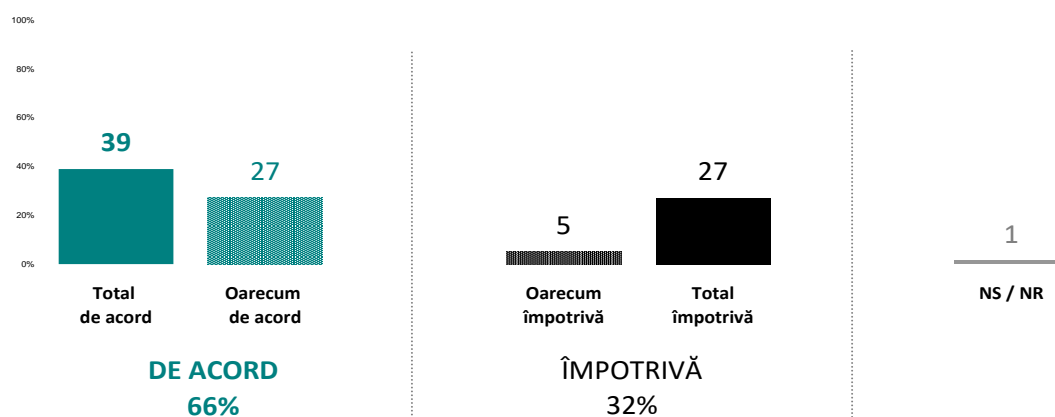
Materialele plastice, despre care se vorbește foarte mult în spațiul mediatic, sunt considerate, bineînțeles, „neecologice”.

Q29 ... Q35 Cât de ecologice considerați că sunt ambalajele realizate din următoarele materiale?

SINTEZĂ

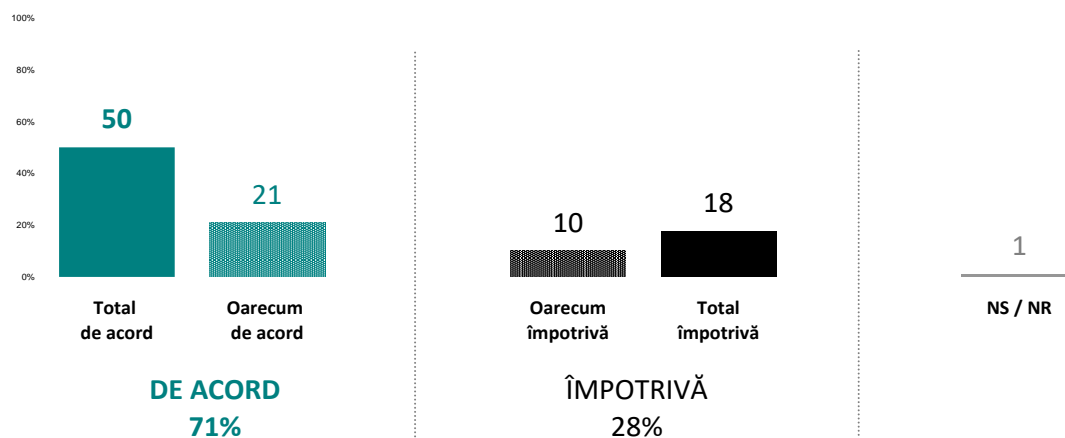

Q36. În ce măsură sunteți de acord cu taxa introdusă pe pungile de plastic când acestea sunt disponibile la magazine pe post de ambalaj?

La întrebarea de mai sus, răspunsurile sunt semnificativ polarizate. Două treimi dintre respondenți se declară „de acord” cu taxa pe ambalaje, în timp ce o treime este „împotriva”. Există, însă, o nuanță: doar 39% sunt „total de acord”, în timp ce un procentaj mare, 27%, afirmă că sunt „oarecum de acord”. Taxa pe ambalajare, firește, are rolul de a descuraja folosirea excesivă a ambalajelor din material plastic, dar, în același timp, transferă niște costuri ale comerciantului asupra clientului. Probabil că puțină lume conștientizează acest lucru, dar mulți îl intuiesc.

Q37. În ce măsură sunteți de acord cu interzicerea pungilor de plastic în magazine, pe post de ambalaj?

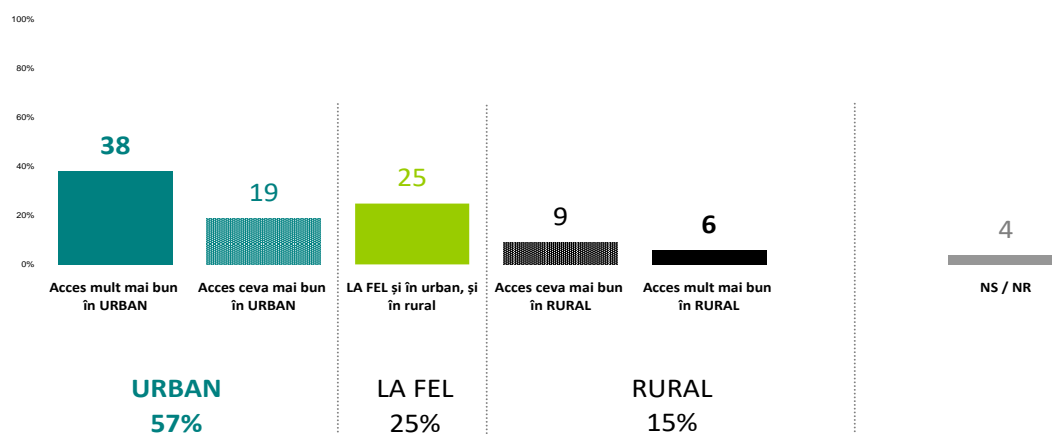
Răspunsurile la întrebarea Q37 sunt în acord cu interpretarea de la întrebarea precedentă. După cum se observă, față de răspunsurile la Q36, crește procentajul celor „total de acord” (50%) și scade procentajul celor „total împotriva” (18%), ceea ce înseamnă că oamenii consideră mai logică renunțarea la ambalaje de plastic decât taxarea suplimentară.

5. Percepții privind accesul la serviciile de colectare a deșeurilor

Întrebările Q38 și Q39 urmăresc să discearnă între percepțiile privind colectarea și, respectiv, colectarea selectivă a deșeurilor în mediul urban și în mediul rural.

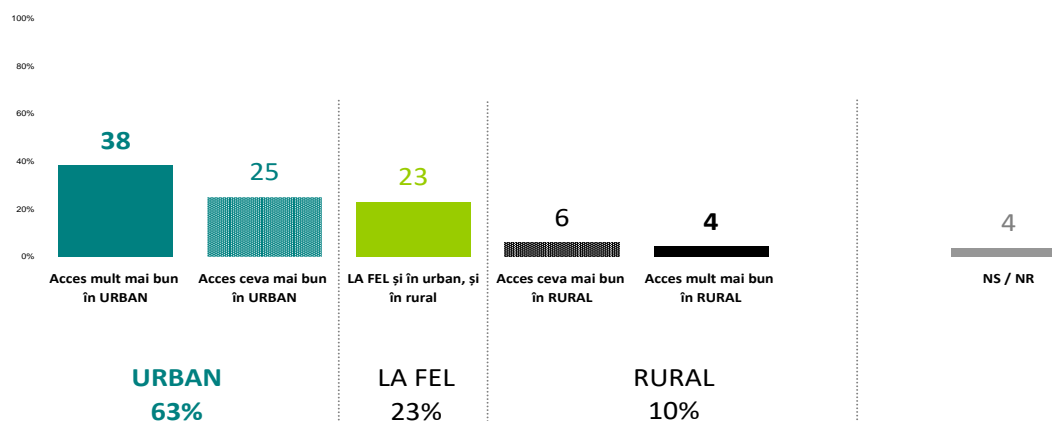
Unde considerați că românii au acces mai bun la următoarele aspecte ale colectării deșeurilor: în mediul urban, la oraș, sau în mediul rural, în comune și sate?

Q38. Acces la servicii de colectare publică a deșeurilor (evacuarea gunoierului menajer)

Unde considerați că românii au acces mai bun la următoarele aspecte ale colectării deșeurilor: în mediul urban, la oraș, sau în mediul rural, în comune și sate?

Q39. Acces la colectarea selectivă a deșeurilor

După cum se observă, atât accesul la serviciile de colectare a deșeurilor, în general, cât și, mai ales, serviciile de colectare selectivă sunt percepute ca fiind disponibile mai ales în mediul urban de peste jumătate dintre cei chestionați. Preocuparea publică de gestionare a deșeurilor rămâne, în

percepția românilor, o trăsătură asociată preponderent mediului de viață urban.

6. Concluzii

- Românii apreciază serviciile publice de colectare a deșeurilor și sunt relativ mulțumiți de aceste servicii prestate către gospodăriile cetățenilor. Există însă mai puțină satisfacție față de prestațiile în spațiile publice.
- Există o oarecare indiferență față de ceea ce se întâmplă cu gunoiul **după** ce acesta este colectat. Foarte mulți cetățeni nu cunosc dacă există groapă de gunoi în localitatea lor.
- Deși apreciază ideea, percepția cetățenilor asupra reciclării în România oscilează între scepticism și suspiciune.
- Reciclarea este asociată, în foarte mare măsură, cu **refolosirea**. În acest sens, putem vorbi, îndeosebi în mediul rural, despre **autoreciclare**, adică despre perpetuarea unui model tradițional în care niciun obiect nu se aruncă, ci este folosit și refolosit până când se distruge total.
- Gradul și disponibilitatea de reciclare depind direct proporțional de percepția refolosirii directe și rapide a deșeurilor respectiv.
- Percepția dominantă este că, la acest moment, în România, colectarea selectivă este ineficientă, deșeurile colectate separat fiind ulterior amestecate.
- Românii sunt favorabili ambalajelor ecologice, dar răspunsurile sugerează că percep politicile în domeniu mai degrabă ca o „pedeapsă”. Credem că promovarea unor politici care să „recompenseze” conduita ecologică a cetățenilor este mai eficientă.